

දකුණු පළාත් අධ්‍යාපන දෙපාර්තමේන්තුව

දෙවන වාර විභාගය - 2020

13 ශ්‍රේණිය

ආර්ථික විද්‍යාව පිළිතුරු

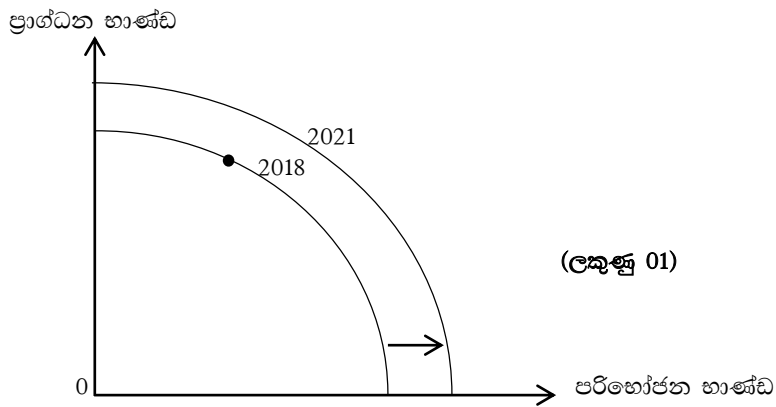
I පත්‍රය

01 - 2	11 - 1	21 - 3	31 - 2	41 - 4
02 - 4	12 - 5	22 - 1	32 - 2	42 - 3
03 - 4	13 - 3	23 - 4	33 - 1	43 - 2
04 - 5	14 - 1	24 - 3	34 - 3	44 - 5
05 - 4	15 - 4	25 - 5	35 - 2	45 - 2
06 - 3	16 - 4	26 - 1	36 - 2	46 - 3
07 - 2	17 - 2	27 - 3	37 - 4	47 - 1
08 - 1	18 - 3	28 - 3	38 - 2	48 - 3
09 - 5	19 - 4	29 - 4	39 - 4	49 - 1
10 - 5	20 - 4	30 - 3	40 - 1	50 - 5

II පත්‍රය

'අ' කොටස

01. i. - ශ්‍රමය යනු භාණ්ඩ හා සේවා නිෂ්පාදනයට යොදා ගන්නා කායික හා මානසික ශක්තියයි.
 - මානව ප්‍රාග්ධනය යනු ආයෝජන තුළින් නිපුණතාවයට පත්කරන ලද ශ්‍රමයයි. (ලකුණු 02)
- ශ්‍රමය තීරණය වීම කෙරෙහි අධ්‍යාපනය පෝෂණ මට්ටම, සෞඛ්‍යතාවය, ජනගහනය ආදී සාධක බලපානු ලැබේ.
 - මානව ප්‍රාග්ධනය ශ්‍රමයට වඩා ඵලදායීතාවයෙන් වැඩිය.
 - මානව ප්‍රාග්ධනය තුළ ශ්‍රමය හා ප්‍රාග්ධනය යන සාධක දෙකෙහිම ගුණාංග අන්තර්ගත වේ. (මිනැම කරුණු 02 කට ලකුණු 02)
- ii. - වර්තමාන පරිභෝජනය අඩු වීම.
 - වර්තමාන ප්‍රාග්ධන භාණ්ඩ නිෂ්පාදනය වැඩි වීම.
 - ජනතාවගේ වර්තමාන ජීවන තත්ත්වය පහත වැටීම.
 - අනාගත නිෂ්පාදන හැකියාව ඉහළ ගොස් අනාගත ආර්ථික වෘද්ධිය යහපත් වීම.
 - අනාගතයේ ප්‍රාග්ධන භාණ්ඩ මෙන්ම පරිභෝජන භාණ්ඩ නිෂ්පාදන මට්ටම ද ඉහළ යාම. (මිනැම කරුණු 03 කට ලකුණු 03)

(ලකුණු 01)

iii. - ඉතුරුම් යනු ආදායමෙන් පරිභෝජනය නොකරන කොටස වේ. රටක මුළු ඉතුරුම් දේශීය ඉතුරුම් හා විදේශ ඉතුරුම් යනුවෙන් වර්ග කෙරේ. **(ලකුණු 01)**

- ආයෝජනය යනු රටක පවතින ප්‍රාග්ධන සම්භාරයට අලුතෙන් කරනු ලබන ප්‍රාග්ධන ප්‍රමාණයයි. (ප්‍රාග්ධන භාණ්ඩ බිහිකිරීමේ ක්‍රියාවලියයි)
ආයෝජනයේ ස්වරූප දෙකකි.

- නව ප්‍රාග්ධනය අත්පත් කර ගැනීම
- ඝෂය ප්‍රාග්ධනය ප්‍රතිසම්පාදනය **(ලකුණු 01)**

- ප්‍රාග්ධනය යනු භාණ්ඩ හා සේවා නිෂ්පාදන ක්‍රියාවලියට ආධාර කෙරෙන නිසා නිෂ්පාදිත නිෂ්පාදන ආධාරකයි.

උදා : යන්ත්‍රෝපකරණ, ගොඩනැගිලි **(ලකුණු 01)**

- රටක ආයෝජනය සඳහා සම්පත් ලැබෙන්නේ ඉතුරුම් වලිනි. ඉතුරුම් ආයෝජනය කළ විට ප්‍රාග්ධනය බිහි වේ. **(ලකුණු 01)**

iv. - නිෂ්පාදනය පිළිබඳ ගැටලුව යනු භාණ්ඩ හා සේවා නිෂ්පාදනය සඳහා කවර සම්පත් භවිතා කළ යුතු ද යන්න තේරීමයි. එනම් භාණ්ඩ හා සේවා නිෂ්පාදනය සඳහා කවර ශිල්පීය ක්‍රමයක් භාවිතා කළ යුතු ද යන්න තීරණය කිරීම වේ. **(ලකුණු 01)**

- නිෂ්පාදනය සඳහා භාවිතා කළ හැකි ප්‍රධාන ක්‍රම ශිල්ප දෙකකි.

- ශ්‍රම සුඝෂම ක්‍රමය
- ප්‍රාග්ධන සුඝෂම ක්‍රමය **(ලකුණු 01)**

- මෙම ගැටලුව විසඳා ගැනීමේ දී වෙළෙඳපොළ ආර්ථිකයක් නිෂ්පාදකයන් සාධක වෙළෙඳපොළ මිල සංඥා සැලකිල්ලට ගනිමින් ලාභ උපරිම වන පරිදි අවම පිරිවැය සහිත ශිල්පීය ක්‍රමය තෝරා ගැනීමට කටයුතු කරති. **(ලකුණු 02)**

v. තීරණ ගන්නා ඒකක වලට තොරතුරු සැපයීම

මින් අදහස් වන්නේ වෙළෙඳපොළ ආර්ථිකයක පාරිභෝගික, නිෂ්පාදක හා සාධක හිමියන්ට තීරණ ගැනීමට අවශ්‍ය තොරතුරු මිල මගින් දෙන බවයි. මේ අනුව කවර භාණ්ඩයක් නිෂ්පාදනය කරනවා ද ආදී තීරණ පාරිභෝගිකයන්, නිෂ්පාදකයන්, ගනු ලබන්නේ මිල තොරතුරු පදනම් කර ගෙනයි. **(ලකුණු 02)**

සළාකකරණය

මින් අදහස් කරන්නේ ආර්ථිකය සතු සීමිත සම්පත් සම්භාරය විකල්ප නිෂ්පාදන අතර බෙදාහැරීමත් නිෂ්පාදිත භාණ්ඩ තොග ජනතාව අතර බෙදා හැරීමත් මිල යාන්ත්‍රණය යොදා ගන්නා බවයි. ඒ අනුව භාණ්ඩ හා සේවා ඉහළ මිලක් ගෙවිය හැකි පුද්ගලයන්ට ලබාදීමට කටයුතු කරන අතර හිඟ සම්පත් වැඩි මිලක් නියම වන භාණ්ඩ නිෂ්පාදනය සඳහාත් යෙද වේ. **(ලකුණු 02)**

02. i. ප්‍රකාශයට එකඟ නොවේ. එකිනෙකට වෙනස් සංකල්ප දෙකකි.

- ඉල්ලුම් ප්‍රසාරණය යනු ආවස්ථික භාණ්ඩයක ඉල්ලුම තීරණය කරන අනෙකුත් කරුණු නොවෙනස්ව පවතින විට සලකා බලන භාණ්ඩයේ මිල අඩුවන විට මිලදී ගන්නා ප්‍රමාණය වැඩි වීම වේ.
- ඉල්ලුම් ප්‍රසාරණයක් ඇති වීමට ආදේශන ප්‍රතිවිපාකය සහ ආදායම් ප්‍රතිවිපාකය බලපානු ඇත. (ලකුණු 01)

ඉල්ලුම අඩුවන යනු යම් කාලපරිච්ඡේදයක් තුළ ඉල්ලුම තීරණය කෙරෙන සලකා බලන භාණ්ඩයේ මිල ස්ථාවරව පවතින විට අනෙකුත් සාධකයක (ආදේශන මිල, අනුපූරක මිල, පාරි.ආදායම, පාරිභෝගික අභිරුචිය) හෝ සාධකවල බලපෑම නිසා මිලදී ගන්නා ප්‍රමාණය අඩු වීම වේ.

ඉල්ලුම අඩුවන විට ඉල්ලුම් වක්‍රය වමට විතැන් වනු ඇත.

ඉල්ලුම අඩු වීම සඳහා

ආදේශන භාණ්ඩ මිල ගණන් පහළ යාම

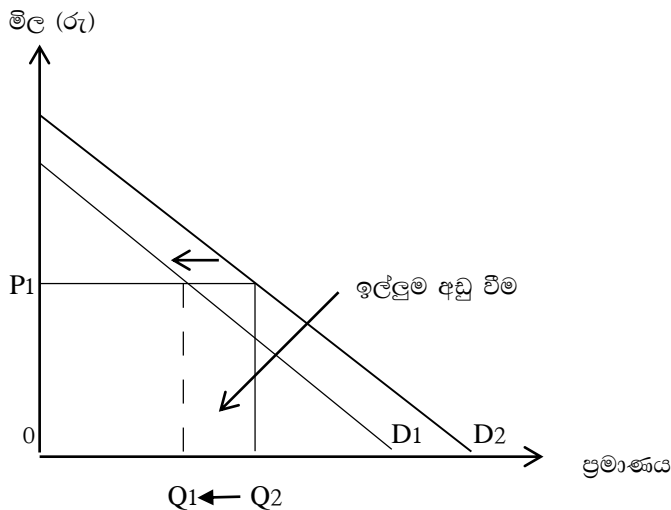
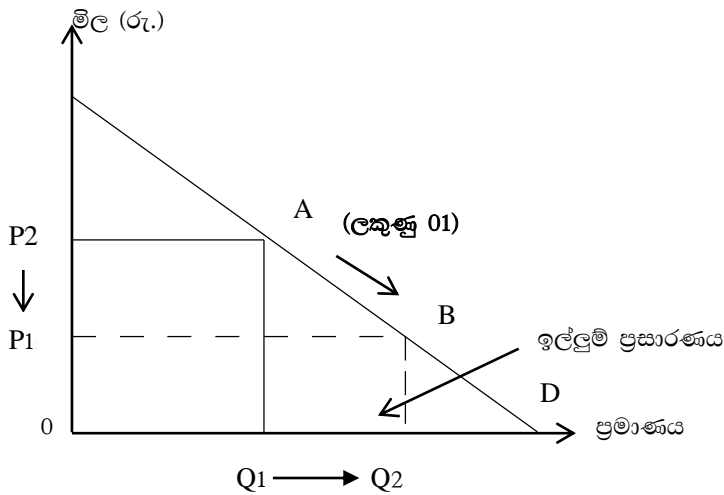
අනුපූරක භාණ්ඩවල මිල ඉහළ යාම

භාණ්ඩය සාමාන්‍ය භාණ්ඩයක් නම් ආදායම පහළ යාම

පාරිභෝගික රුචිය අඩු වීම

පාරිභෝගික සංඛ්‍යාව අඩුවීම ආදී සාධක බලපානු ඇත.

(ලකුණු 01)

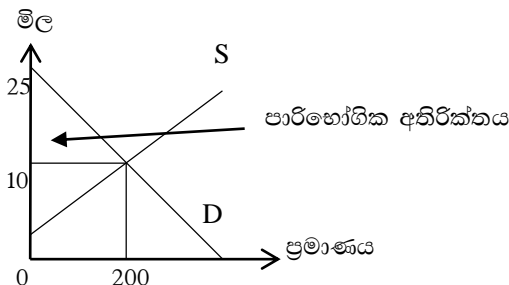
(ලකුණු 01)

- ii. - නිෂ්පාදන සාධක ආදේශනය කිරීමේ හැකියාව (සාධක සංවලතාවය)
 නිෂ්පාදන ක්‍රියාවලියේ දී යොදාගෙන ඇති නිෂ්පාදන සම්පත් එක් භාවිතයක සිට අනෙක් භාවිතයකට මාරු කිරීමට ඇති පහසුව සැපයුම් මිදුල නම්‍යතාවය තීරණය වීමට බලපායි
 - සැපයුම් තීරණ ගැනීමට අදාළ කාලය
 වෙළෙඳපොළ කාලය - කෙටි කාලය, දිගු කාලය වශයෙනි.
 වෙළෙඳපොළ කාලය අභියෝගයන්ට කෙටි කාලය වන අතර ඉල්ලුම් හෝ මිලේ වෙනස්කම් කෙරෙහි ප්‍රතිචයයෙන් සැපයුම වෙනස් කිරීමට අවකාශයක් නැත. කෙටි කාලයේ දී ධාරිතාවය වෙනස් කළ නොහැකි වුවද කර්මාන්තශාලාව මෙහෙයුම් කෙරෙහි තීර්ථතාවය අඩු වැඩි කළ හැකිය. එමඟින් සුළු වශයෙන් නිමවුම වෙනස් කළ හැකිය. දිගු කාලයේ දී අවශ්‍යකරණ ආකාරයට සාධක වෙනස් කරමින් ධාරිතාවය යෝග්‍ය ආකාරයට සකසා ගත හැකිය.
 - භාණ්ඩයේ ස්වරූපය
 කල්තබා ගත හැකි භාණ්ඩ සහ කල්තබා ගත නොහැකි භාණ්ඩ (නශ්‍ය භාණ්ඩ) සැපයුම් නම්‍යතාවය කෙරෙහි බලපායි. නශ්‍ය භාණ්ඩ සැපයුමේ අනම්‍යතාවක් ඇති කරන අතර කල්පවත්නා භාණ්ඩ නම්‍ය සැපයුමක් ඇති කරයි.
 - තොග පවතිනවාද නැද්ද යන්න
 නිෂ්පාදකයා සතුව ප්‍රමාණවත් හිමි භාණ්ඩ තේග සහ අමුද්‍රව්‍ය තොග පවතින විට වඩා නම්‍ය සැපයුම් තත්වයක් හට ගනියි.
 - ධාරිතාවය පිළිබඳ නම්‍යතාවයක් පැවතීම (අතිරේඛ ධාරිතාවක් තිබීම)
 බර්මාන්ත ශාලාවේ අතිරේඛ ධාරිතාවයක් පවතී නම් සැපයුම් නම්‍යතාවය එකට වඩා වැඩිය.
 - නිෂ්පාදන ක්‍රියාවලිය සඳහා යොදාගන්නා යෙදවුම් වල ස්වරූපය

(කෙටි පැහැදිලි කිරීමක් සහිත ඕනෑම කරුණු 02 කට ලකුණු 04)

- iii. අදාළ ආර්ථික විද්‍යා සංකල්පය ආදායම් ඉල්ලුම් නම්‍යතාවය වේ. (ලකුණු 01)
 - ඉහත සංකල්පය අනුව ආදායම් ඉල්ලුම් නම්‍යතාවය ධන 1 ක් වනු ඇත. (ලකුණු 01)
 - අත්‍යවශ්‍ය පාරිභෝගික භාණ්ඩ සඳහා ආදායම් වැඩිවන විට එයට වඩා අඩු ප්‍රතිශතයකින් වැඩිවනු ඇත. (ලකුණු 01)
 - අත්‍යවශ්‍ය භාණ්ඩ සම්බන්ධයෙන් ආදායම් ඉල්ලුම් නම්‍යතාවය ධන 1 ට අඩු අගයක් ගැනීම සාමාන්‍ය ලක්‍ෂණය වනු ඇත. (ලකුණු 01)
- iv. තරඟකාරී වෙළෙඳපොළක ස්වේච්ඡා පදනමකින් සිදුකර ගන්නා හුවමාරු නිසා ගැනුම්කරුවන් හිමිකරගන්නා වාසිය පාරිභෝගික අතිරික්තය වනු ඇත.
 පාරිභෝගිකයින් විසින් ගෙවීමට කැමති උපරිම ඉල්ලුම් මිලක් සමතුලිත මිලක් අතර වෙනස සෑම ඒකකයක් පාසාම ගණනය කළ විට ලැබෙන සමුච්චිත අගය පාරිභෝගික අතිරික්තයෙන් ඉදිරිපත් වේ.

$$\begin{aligned}
 \text{පාරිභෝගික අතිරික්තය} &= \frac{(\text{උපරිම ඉල්ලුම් මිල} - \text{සමතුලි මිල}) \times \text{සමතුලිත ප්‍රමාණය}}{2} \\
 &= \frac{(25 - 10) 200}{2} \\
 &= \underline{\underline{රු. 1500}} \quad (\text{පැහැදිලි කිරීමට ලකුණු 01 රූපසටහන මඟින් ගණනයට ලකුණු 01})
 \end{aligned}$$

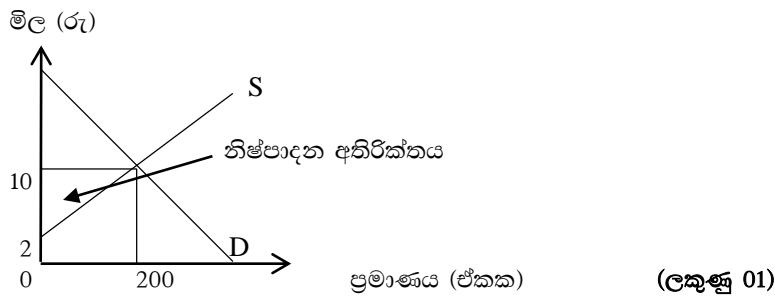
(ලකුණු 01)

තරඟකාරී වෙළෙඳපොළක ස්වේච්ඡා පදනමකින් සිදු කරගන්නා හුවමාරුව නිසා නිෂ්පාදකයින් හිමිකර ගන්නා වාසිය නිෂ්පාදන අතිරික්තය වේ.

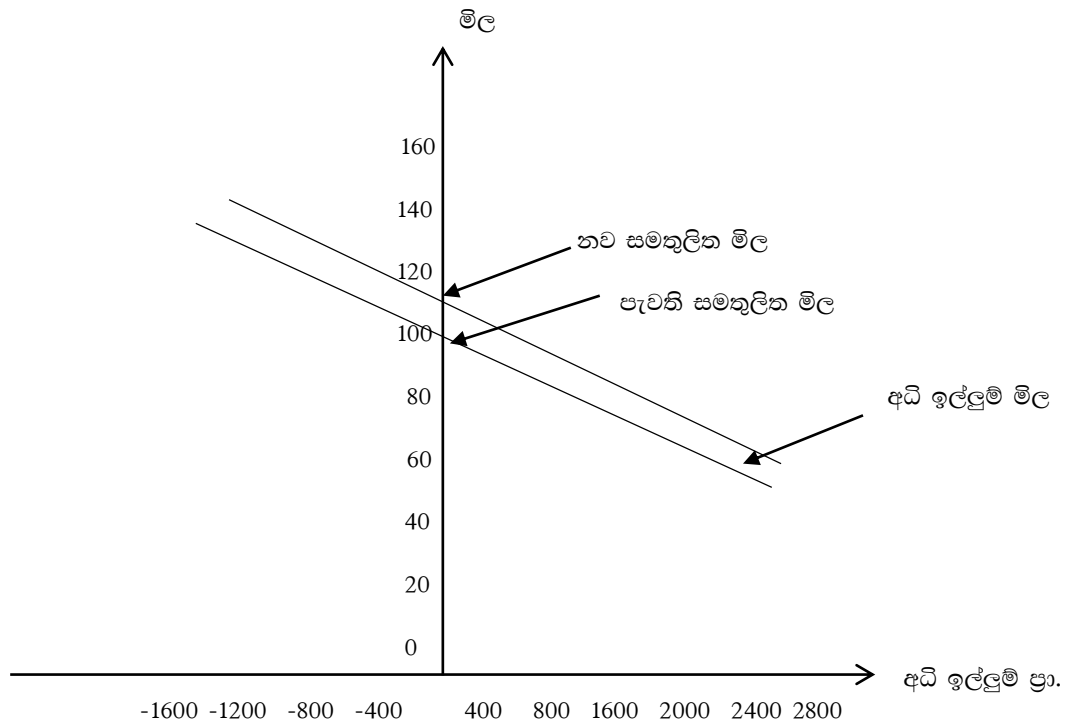
සමතුලිත මිලක් අවම සැපයුම් මිලක් අතර වෙනස සෑම ඒකකයක් පාසාම ගණනය කළ විට ලැබෙන සමුච්චිත අගය නිෂ්පාදන අතිරික්තය වේ.

$$\begin{aligned} \text{නිෂ්පාදන අතිරික්තය} &= \frac{(\text{සමතුලි මිල} - \text{අවම මිල}) \times \text{සමතුලිත ප්‍රමාණය}}{2} \\ &= \frac{(10 - 2) 200}{2} \\ &= \underline{\underline{රු. 800}} \end{aligned}$$

(පැහැදිලි කිරීමට ලකුණු 01 රූපසටහන මගින් ගණනයට ලකුණු 01)

v.

(නිවැරදි රූපසටහනට ලකුණු 1x2)

සමතුලිත මිල රුපියල් 100
නව සමතුලිත මිල රුපියල් 110 යි

(ලකුණු 02)

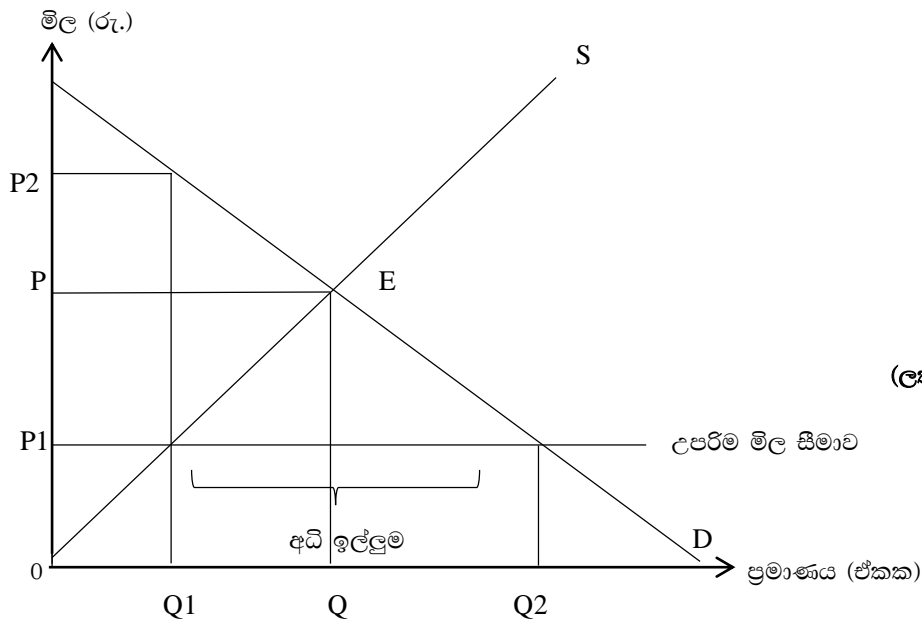
03. i. සමාජීය, දේශපාලන හා ආර්ථික දෘෂ්ටිකෝණ වලින් බලා මෙම වෙළෙඳපොළ සමතුලිතය සමාජයට අහිතකර වේ යැයි මත පලකෙරෙන නිසා නිදහස් වෙළෙඳපොළ ක්‍රියාකාරීත්වයට රජය මැදිහත් වේ. (ලකුණු 02)

මැදිහත් වන ප්‍රධාන ආකාර

- බදු පැනවීම
- සහනාධාර ලබා දීම
- මිල පාලනය (උපරිම හා අවම මිල සීමා)
- මිල ස්ථායීකරණය

(ලකුණු 02)

ii.

(ලකුණු 02)

ප්‍රතිච්ඡාද

1. අධි ඉල්ලුම නිසා ($Q_2 - Q_1$) වෙළෙඳපොළෙහි හාණිඛ හිගයක් ඇති වීම.
2. නීතිවිරෝධී කළුකඩ මිල (P_2) යටතේ හාණිඛ (Q_1) අලෙවි කිරීමට තැත්කිරීම.
3. කළුකඩ මිල නිසා පෙර තිබූ සමතුලිත මිලටත් (P) වඩා ඉහළ මිලකට (P_2) හාණිඛ අලෙවි කිරීම.
4. නිෂ්පාදන ක්‍ෂේත්‍රයේ කරනු ලබන ආයෝජන සීමා වීම.
5. සමාජ ශුභසාධනය හානි වීම.

(ලකුණු 02)

iii. අ)

$$\begin{aligned}
 Q_d &= 100 - 10p \\
 Q_d &= 100 - 10 \times 6 \\
 &= 100 - 60 \\
 &= \underline{\underline{40}}
 \end{aligned}$$

පාරිභෝගිකයන් මිලදී ගනු ලබන ඒකක ප්‍රමාණය 40 යි. (ලකුණු 02)

ආ)

$$\begin{aligned}
 E_s &= Q_s - Q_d \\
 &= 100 - 40 \\
 &= \underline{\underline{60}}
 \end{aligned}$$

අතිරික්ත සැපයුම ඒකක 60 යි.

(ලකුණු 01)

$$\begin{aligned} \text{රජයේ පිරිවැය} &= \text{රු. } 6.00 \times 60 \\ &= \underline{\underline{\text{රු. } 360.00}} \end{aligned} \quad \text{(ලකුණු 01)}$$

- ඉ) 1. අතිරික්තය ගබඩා කිරීම
 2. අතුරු නිෂ්පාදනය
 3. පවත්නා ඉල්ලුම ප්‍රවර්ධනය
 4. අපනයන
- (ලකුණු 02)

$$\begin{aligned} \text{ඊ) නිෂ්පාදන අතිරික්තය} &= \frac{(\text{රු. } 6.00 - \text{රු. } 1.00) \times 100}{2} \\ &= \frac{5 \times 500}{2} \\ &= \frac{2500}{2} \\ &= \underline{\underline{\text{රු. } 1250.00}} \end{aligned} \quad \text{ඉ}$$

- iv. අ) කෘෂිකාර්මික භාණ්ඩවල (ලකුණු 01)
 ආ) කෘෂිකාර්මික භාණ්ඩ සඳහා පවතින ඉල්ලුම, මිල අනම්‍ය වීම/ අනවශ්‍ය ඉල්ලුමක් පැවතීම (ලකුණු 01)

- ඉ) - නිෂ්පාදකයන් මත සලකා නියම කිරීම.
 - තොග රැස් කිරීම හා මුදා හැරීම.
 - ඉඩම් වගා කරන ප්‍රමාණය සීමා කිරීම.
 - ආනයන තීරණද පැනවීම.
 - ආනයන සලාක කිරීම.
 - අභිමතය පරිදි ආනයන සීමා කිරීම.
- (කරුණු 2 ට ලකුණු 02)

04. අ) i. ව්‍යාපාර ආයතනයක ගණකාධිකාරී ලාභ ගන්නේ ආයතනයේ මුළු අයභාරයෙන් ක්‍ෂයවීම් ඇතුළු සෘජු පිරිවැය අඩු කිරීමෙනි.

එහෙත් ආර්ථික ලාභ ලබා ගැනීමේ දී මුළු අයභාරයෙන් සෘජු පිරිවැයට අමතරව වක්‍ර පිරිවැය ද අඩු කළ යුතු නිසා ආර්ථික ලාභ වලට වඩා ගණකාධිකාරී ලාභ වැඩිවෙයි. (ලකුණු 02)

- ii. හිතවන ආන්තික මිල මඟින් ආයතනයක ස්ථාවර යෙදවුම් වලට විචල්‍ය යෙදවුම් වැඩි කරන විට යම් අවස්ථාවකින් පසු අතිරේක විචල්‍ය යෙදවුමක ඵලදාව හීනවීම අදහස් කරයි. මෙම හිතවන ඵල මඟින් කෙටිකාලීන ආන්තික පිරිවැය ඉහළ නංවයි. හේතුව නම් අතිරේක විචල්‍ය යෙදවුමක ඵලදාව හෙවත් ආන්තික ඵලදාව අඩුවන නිසයි. හිතවන ආන්තික ඵල සහ ආන්තික පිරිවැය අතර ප්‍රතිලෝම සම්බන්ධතාවක් ගොඩ නැගෙයි.

හිතවන පරිමාණකුල ඵල යටතේ දිගුකාලයේ දී යෙදවුම් වැඩි කරන වේගයට වඩා අඩු වේගයෙන් නිමවුම ඉහළ යන නිසා මූල්‍යමය වශයෙන් දිගුකාලීන අරපිරිමැසුම්/ නොපිරිමැසුම් හේතු කොට ගෙන දිගු කාලීන සාමාන්‍ය පිරිවැය ඉහළ යයි. (ලකුණු 03)

- ආ) i. පූර්ණ තරඟ ව්‍යාපාර ආයතනයක් මුහුණදෙන ඉල්ලුම් වක්‍රය තීරස් අක්‍ෂයට සමාන්තර පූර්ණ නම්‍ය (අපරිමිත නම්‍යතාවක්) ඉල්ලුම් වක්‍රයකට මුහුණ දෙයි. (ලකුණු 01)

මෙයට හේතුව නම් ආයතන විශාල සංඛ්‍යාවක් තිබීමත් සමජාතීය භාණ්ඩ විකිණීමත් පාරිභෝගිකයින්ට වෙළෙඳපොළ පිළිබඳ පූර්ණ දැනුමක් පැවතීමත් නිසා පැවරුණු මිලකට භාණ්ඩ අලෙවි කිරීමට සිදුවන නිසයි.

(ලකුණු 03)

- ii. ප්‍රාමාණික ලාභ ලබනුයේ ආයතනයේ මුලු අයභාරය, මුලු පිරිවැයට සමාන (TR=TC) හෝ සාමාන්‍ය අයභාරය සාමාන්‍ය පිරිවැයට (AR=AC) සමාන වන විටදීය. **(ලකුණු 01)**

මෙම ආර්ථික ලාභ ශූන්‍ය වන තත්වයක් නොව සතුටු විය යුතු තත්වයකි. හේතුව නම් එම අවස්ථාවේ ආයතනවල නිෂ්පාදනයට අදාළ සියලුම සම්පත් වල ආවස්ථික පිරිවැය ආවරණය වන නිසයි. ආර්ථික ලාභ හෝ අලාභ නෙලබන නිසා කර්මාන්තයට අලුත් ආයතන ඇතුලු වීමක් හෝ පිටවීමක් සිදු නොවේ. ඒ අනුව මෙම ප්‍රාමාණික ලාභ ලබන තත්වය සතුටු විය යුතු තත්වයකි. **(ලකුණු 03)**

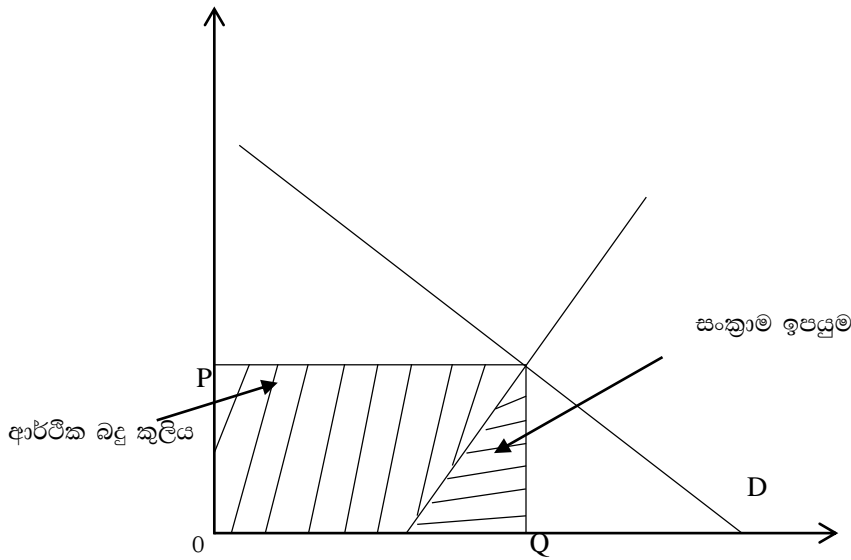
- iii. ආයතනයේ මුලු අයභාරය රුපියල් මිලියන 1000 ක් වන අතර මුලු පිරිවැය රුපියල් මිලියන 1200 ක් නම් ආයතනය රුපියල් මිලියන 200 ක අලාභයක් ලබයි. **(ලකුණු 01)**

ආයතනයේ මුලු ස්ථාවර පිරිවැය (TFC) රුපියල් මිලියන 4000 ක් වන අතර මුලු විචල්‍ය පිරිවැය රු. මිලියන 8000 කි. මෙම අවස්ථාවේ නිෂ්පාදනය නතර කොට ආයතනය වසා දැමුවහොත් මුලු ස්ථාවර පිරිවැය වන රුපියල් මිලියන 4000 ක්ම අලාභ වේ. හේතුව නම් එම පිරිවැය දැනට යට කරන ලද නොවැලැක්විය හැකි පිරිවැයක් වන නිසයි.

එහෙත් නිෂ්පාදනයේ තව දුරටත් නිරත වේ නම් මුලු අයභාරය වන රුපියල් මිලියන 1000 න් මුලු විචල්‍ය පිරිවැය වන රුපියල් මිලියන 8000 ක් පියවා ගනියි. මුලු ස්ථාවර පිරිවැයෙන් ද රුපියල් මිලියන 2000 ක් ද පියවා ගතහැකි නිසා රුපියල් මිලියන 4000 ක අලාභය රුපියල් මිලියන 2000 කට අවම කර ගත හැකිය. එම නිසා ආයතනය තව දුරටත් නිෂ්පාදනයේ රැඳී සිටීම වඩා තාත්වික වෙයි.

(ලකුණු 03)

- iv. සාපේක්ෂ වශයෙන් අනම්‍ය සැපයුමක් තිබෙන සාධකයක සංක්‍රාම ඉපයුම් වලට වඩා ආර්ථික බදු කුලිය වැඩි වෙයි. **(ලකුණු 01)**

(රූප සටහනට ලකුණු 02)

05. i. ජාතික ආදායම් ගිණුම් වල ප්‍රයෝජනවත් බව

- ආර්ථිකයේ කාර්ය සාධනය ඇගයීම
- ආර්ථික වෘද්ධිය මැනීම
- ප්‍රතිශීර්ෂ ආදායම් ජාත්‍යන්තර වශයෙන් සැසඳීම
- ආර්ථිකයේ ව්‍යුහමය ලක්ෂණ හඳුනා ගැනීම
- රටේ ජනතාවගේ ජීවන තත්වය සහ ශුභසාධනය තක්සේරු කිරීම
- ආදායම් වල කාර්යාත්මක සම්බන්ධතා හඳුනා ගැනීම
- සාර්ව ආර්ථිකයේ ශ්‍රිතාත්මක සම්බන්ධතා හඳුනා ගැනීම
- ආර්ථික හා සමාජ ප්‍රතිපත්ති සම්පාදනය සහ සැලසුම් කිරීම
- ආර්ථිකයේ මුද්‍රා සම්පත් සහ ඒවා උපයෝජනය කරන ආකාරය හඳුනා ගැනීම
- සාර්ව ආර්ථික විචල්‍යත්වයේ හැසිරීම් පුරෝකථනය

(මිනැම කරුණකට ලකුණු 01 බැගින් ලකුණු 04)

ii. අ)

(රුපියල් මිලියන)

සේවක ආදායම්	=	4 500	
ශුද්ධ මෙහෙයුම් අතිරික්තය	=	7 000	
ස්ථාවර ප්‍රාග්ධන පරිභෝජනය	=	500	
මිශ්‍ර ආදායම්	=	1 000	
නිෂ්පාදනය මත වෙනත් බදු - එම සහනාධාර	=	<u>1 200</u>	
මූලික මිල අනුව සමස්ථ එකතු කල අගය	=	14 200	(ලකුණු 01)
භාණ්ඩ හා සේවා මත අයකරන බදු - සහනාධාර (1800 - 400)	=	<u>1 400</u>	(ලකුණු 01)
වෙළෙඳපොළ මිල අනුව දළ දේශීය නිෂ්පාදිතය	=	<u>15 600</u>	(ලකුණු 01)
අ) දළ දේශීය නිෂ්පාදිතය	=	15 600	
+ විදේශීය ප්‍රාථමික ආදායම් ලැබීම්	=	950	
- විදේශීය ප්‍රාථමික ආදායම් ගෙවීම්	=	<u>1 450</u>	
දළ ජාතික ආදායම	=	<u>15 100</u>	(ලකුණු 02)
ඉ) දළ ජාතික ආදායම	=	15 100	
+ විදේශීය ජංගම සංක්‍රාම ලැබීම්	=	2 400	
- විදේශීය ජංගම සංක්‍රාම ගෙවීම්	=	<u>600</u>	
වැය කළ හැකි දළ ජාතික ආදායම	=	<u>16 900</u>	(ලකුණු 02)
ඊ) වැය කළ හැකි දළ ජාතික ආදායම	=	16 900	
- මුළු පරිභාජන වියදම	=	<u>12 600</u>	
දළ ජාතික ඉතිරිකිරීම්	=	<u>4 300</u>	(ලකුණු 02)
උ) දළ දේශීය නිෂ්පාදිතය	=	15 600	
+ ශුද්ධ අපනයන	=	<u>-1 000</u>	
දළ දේශීය වියදම	=	14 600	
- මුළු පරිභාජන වියදම	=	<u>12 600</u>	
දළ දේශීය ප්‍රාග්ධන සම්පාදනය	=	<u>20 000</u>	(ලකුණු 02)

(විකල්ප ක්‍රම පිළිබඳ සැලකිලිමත්වන්න)

iii. අ)	K_Y	=	$\frac{1}{1 - b}$		K_T	=	$\frac{1}{1 - b}$
		=	$\frac{1}{1 - 0.8}$			=	$\frac{0.8}{1 - 0.8}$
		=	$\frac{1}{0.2}$			=	$\frac{8}{2}$
	රාජ්‍ය වියදම් ගණන	=	$\frac{5}{\underline{\underline{\hspace{1cm}}}}$		රාජ්‍ය බදු ගණන	=	$\frac{4}{\underline{\underline{\hspace{1cm}}}}$
			(ලකුණු 01)				(ලකුණු 01)

ආ) $y = E$

$y = C + I + G$

$y = 100 + 0.8y_d + 400 + 300$

$y = 800 + 0.8(y - 400)$

$y = 800 + 0.8y - 320$

$y = 480 + 0.8y$

$y - 0.8y = 480$

$y = \frac{480}{2}$

$\underline{\underline{2400}}$

නිමවුම් පරතරය	=	පූර්ණ සේවා නියුක්තියේ දී නිමවුම් මට්ටම	-	පවත්නා නිමවුම් මට්ටම
	=	4000	-	2400
	=	$\underline{\underline{1600}}$		(ලකුණු 01)

පූර්ණ සේවා නියුක්තිය අත්කර ගැනීමට රාජ්‍ය මිලදී ගැනීම් ඉහළ දැමිය යුතු ප්‍රමාණය

= $\frac{\text{නිමවුම් පරතරය}}{\text{ආණ්ඩුවේ වියදම් ගුණකය}}$

= $\frac{1600}{5}$

= $\underline{\underline{320}}$ **(ලකුණු 01)**

පූර්ණ සේවා නියුක්තිය අත්කර ගැනීම සඳහා බදු පහළ දැමිය යුතු ප්‍රමාණය

= $\frac{\text{නිමවුම් පරතරය}}{\text{බදු ගුණකය}}$

= $\frac{1600}{4}$

= $\underline{\underline{400}}$ **(ලකුණු 01)**

'ආ' කොටස

06. i.

ව්‍යවහාර මුදල්	ආසන්න මුදල්
1. රටක මූල්‍ය අධිකාරිය විසින් නිකුත් කරන නීත්මය වලංගුභාවයක් ඇති පොදු පිළිගැනීමක් සහිත මුදල් වේ. උදා : කාසි හා නෝට්ටු 2. පූර්ණ ද්‍රවශීල වත්කමකි. 3. සෘජුවම ගනුදෙනු සඳහා යෙදවිය හැකිය. 4. ව්‍යවහාර මුදල් පවත්වා ගැනීමෙන් ආදායමක් ලබා ගත නොහැකි වීම.	1. මුදලේ කාර්යයන් අතරින් වටිනාකමේ සන්තිදියක් ලෙස පමණක් කටයුතු කරන මදල් වර්ග වේ. උදා : භාණ්ඩාගාර බිල්පත්, ඉතුරුම් තැන්පත්, කාලීන තැන්පත් 2. ඉහළ ද්‍රවශීලතාවයක් ඇති වත්කම් ය. 3. ගනුදෙනු සඳහා යොදවා ගැනීමට මුදල් බවට පත්කළ යුතුය. 4. ආසන්න මුදල් පවත්වා ගැනීමෙන් ආදායමක් උපයා ගත හැකිය.

(ලකුණු 04)

- ii. අ) - රටක ද්‍රවශීලතාව නිවැරදිව ගණනය කළ හැකි වේ.
 - රටක මූල්‍ය ප්‍රතිපත්තිය සාර්ථකව ක්‍රියාත්මක කළ හැකි වේ.
 - මුදල් සැපයුම හා උද්ධමනය අතර සම්බන්ධතාව විග්‍රහ කළ හැකිය.

(මිනැම කරුණු 02 කට ලකුණු 02)

- ආ) - මහජනයා සතු වණිජ බැංකුවල ඇති කාලීන හා ඉතුරුම් තැන්පත් (TSDP)
 - අනේවාසික විදේශ ව්‍යවහාර මුදල් ගිණුම්වල ඇති මහජනයා සතු කාලීන හා ඉතුරුම් තැන්පත් ප්‍රමාණයෙන් 50% (TSD NRFC)
 - විදේශ ව්‍යවහාර මුදල් බැංකු ඒකක වල ඇති නේවාසිකයන් සතු තැන්පත් ප්‍රමාණය (RD FCBU)

(සංරචක 03 ම නිවැරදි නම් ලකුණු 02)

- iii. අ) මහ බැංකුව රජයෙන් ඩොලර් බිලියන 400 ක් මිලට ගත්විට මහ බැංකුවේ විදේශ වත්කම් බහළ යන අතර ශුද්ධ විදේශ වත්කම් ප්‍රමාණය මත මුදල් නිකුතුව සිදුවන බැවින් පදනම් මුදල් ඉහළ ගොස් මුදල් සැපයුම ද වැඩි වේ.

(ලකුණු 02)

- ආ) මහ බැංකුව රාජ්‍ය බැංකු වල රු. මිලියන 10 භාණ්ඩාගාර බිල්පත් අලෙවිකළ විට වාණිජ බැංකු සතු අධි සංචිත පහත වැටෙන අතර වාණිජ බැංකු සතු මුදල් මහ බැංකුව වෙත ගලායාමෙන් පදනම් මුදල් අඩුවේ. එසේම අධි සංචිත පහත වැටීම නිසා ණය සැපයුම අඩු වීමෙන් මුදල් සැපයුම ද පහත වැටෙයි.

(ලකුණු 02)

- ඉ) මහ බැංකුව විදේශ විනිමය වෙළෙඳපොළෙහි ඩොලර් 500 ක් අලෙවි කළ විට එහි ප්‍රතිඵලයක් ලෙස ව්‍යවහාර මුදල් නිකුත් කෙරෙන බැවින් පදනම් මුදල් ඉහළගොස් සැපයුම වැඩිවේ.

(ලකුණු 02)

- iv. අ) රාජ්‍ය සේවකයන් ස්ථාවර ආදායම් ලබන්නන් වේ. එබැවින් උද්ධමනයට ගැලපෙන පරිදි වැටුප් වැයවීමක් සිදු නොවන නිසා උද්ධමනය ඔවුන්ට අවාසිදායක වේ.

- ආ) ණය ගැතියන් ලබා ගන්නා ණය ආයෝජනය හෝ වෙනත් වත්කම් අත්පත් කර ගැනීමට යොමු කෙරෙන අතර රම වත්කම් වල වටිනාකම උද්ධමනයක් සමඟ වැඩිවන බැවින් උද්ධමනය ණයගැතියන්ට වාසිදායක වේ.

- ඉ) උද්ධමනයේ දී භාණ්ඩහා සේවා මිල ගණන් ඉහළ යන බැවින් අපනයනවල තරගකාරීත්වය අඩු වී අපනයන ඉපයුම් අඩුවේ. දේශීය මිල ගණන්වලට වඩාආනයන මිල ගණන් අඩුවන බැවින් ආනයන ඉල්ලුම ඉහළගොස් ආනයන වියදම වැඩි වී විනිමය අනුපාතය අවාසිදායක වේ.

ඊ) ඉතුරුකරන්නන්ට උද්ධමනයේ බලපෑම මුර්ත පොළී අනුපාතය මත තීරණය වේ. මුර්ත පොළී අනුපාතය ධන අගයක් ගන්නේ ඉතුරුම් ධෛර්යමත් වන අතර එය සෘණ අගයක් ගනී නම් ඉතුරුම් අධෛර්යමත් වේ.

(ලකුණු 1 x 4)

- v. - නිෂ්පාදක මිල දර්ශනයේ උපතෙහි ඇසුරින් දේශීය වෙළෙඳපොළ තොග හා සිල්ලර මිල ගණන් පුරෝකථනය කළ හැකි බව.
- මූල්‍ය ප්‍රතිපත්තිය වඩා සාර්ථකව ක්‍රියාත්මක කිරීමට ප්‍රයෝජනවත් වීම.
 - දර්ශකයේ වෙනස්වීම් සැලකිල්ලට ගනිමින් ආයෝජකයන්ට ආදායම් වියදම් ඇස්තමේන්තු සැකවිය හැකි වීම.
- (කරුණු 02 ක් සඳහා ලකුණු 02)

07. i.

ලංකා බැංකුව	ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව
1. බලපත්‍රලාභී වාණිජ බැංකුවකි. 2. මෙවැනි බැංකු රාශියක් (26 ක්) ඇත. 3. මහ බැංකුව යටතේ ආයතනයකි. 4. ද්‍රවශීලතාව ආරක්‍ෂාකර ගැනීම හා ලාභදායීත්වය ඉහළ නංවා ගැනීම අරමුණ වේ. 5. මහජනතාවගේ තැන්පතු භාර ගනියි. 6. බැංකු මුදල් සැපයුමට දායකවේ. (DDP)	1. කේන්ද්‍රීය හෙවත් මධ්‍යම බැංකුවකි. 2. එක් බැංකුවක් පමණි. 3. ස්වාධීන ආයතනයකි. 4. ආර්ථික මිල ස්ථායීතාව පවත්වා ගෙන යාම සහ මූල්‍ය ක්‍රමයේ ස්ථායීතාව පවත්වා ගෙන යාම අරමුණ වේ. 5. මහජනතාවගේ තැන්පතු භාර ගනියි. 6. ව්‍යවහාර මුදල් සැපයුමට දායකවේ.(CP) (වෙනස්කම් 04 කට ලකුණු 04)

ii. තැන්පතු ප්‍රසාරණ සංගුණකය යනු ආරම්භක ඉල්ලුම් තැන්පතුවක් මෙන් කොපමණ ගුණයකින් ඉල්ලුම් තැන්පතු වැඩිවේද යන්නයි. (ලකුණු 02)

තැන්පතු ප්‍රසාරණ ගුණකය සාවස්ථාපිත සංචිත අනුපාතයේ පරස්පරයට සමාන වේ.

$$\text{බැංකු තැන්පතු ප්‍රසාරණ සංගුණකය (K)} = \frac{1}{\text{ව්‍යවස්ථාපිත සංචිත අනුපාතය}}$$

$$K = \frac{1}{r} \quad (\text{ලකුණු 01})$$

නිදසුන : ව්‍යවස්ථාපිත සංචිත අනුපාතය 20% ක් නම් ,

$$\begin{aligned}
 K &= \frac{1}{R} \\
 &= \frac{1}{20\%} \\
 &= \frac{1}{0.2} \\
 &= 5
 \end{aligned}
 \quad (\text{ලකුණු 01})$$

iii. අ) අධි සංචිත තිබේ.

$$\begin{aligned}
 \text{අධි සංචිතය} &= \text{පවත්නා සංචිතය} - \text{අවශ්‍ය සංචිතය} \\
 &= 30\,000 - 20\,000 \\
 &= \underline{\underline{10\,000}}
 \end{aligned}
 \quad (\text{ලකුණු 02})$$

ආ)	වගකීම්	ශේෂ පත්‍රය	වත්කම්	
	තැන්පතු	200 000	සංචිත	20 000
	සාමාන්‍ය කොටස්	5 000	සුරකුම්පත්	60 000
	ප්‍රාග්ධනය		ණය	170 000
		<u>250 000</u>		<u>250 000</u>
			(ලකුණු 02)	

iv. මුදල්වෙළෙඳපොළේ ද්‍රවශීලතාව හා පොළී අනුපාතය කෙරෙහි බලපෑම් ඇතිකිරීම සඳහා මහ බැංකුව විසින් රජයේ සුරකුම්පත් හෝ රජය විසින් සහතික කරනු ලැබූ සුරකුම්පත් හෝ මිලදී ගැනීම හා විකිණීම විවෘත වෙළෙඳපොළ කටයුතුවේ. නැතහොත්, විවෘත වෙළෙඳපොළේ මහ බැංකු සුරකුම්පත් විකිණීම සහ මිලට ගැනීමයි. (ලකුණු 02)

පරමාර්ථ

- පොළී අනුපාතිකයන් පිළිබඳ යම් උපරිම සීමා නියම කිරීම.
- වාණිජ බැංකුවල ව්‍යවහාර මුදල් සංචිතය වෙනස් කොට මුදල් සැපයුම කෙරෙහි බලපෑමක් ඇති කිරීම. (ලකුණු 01)

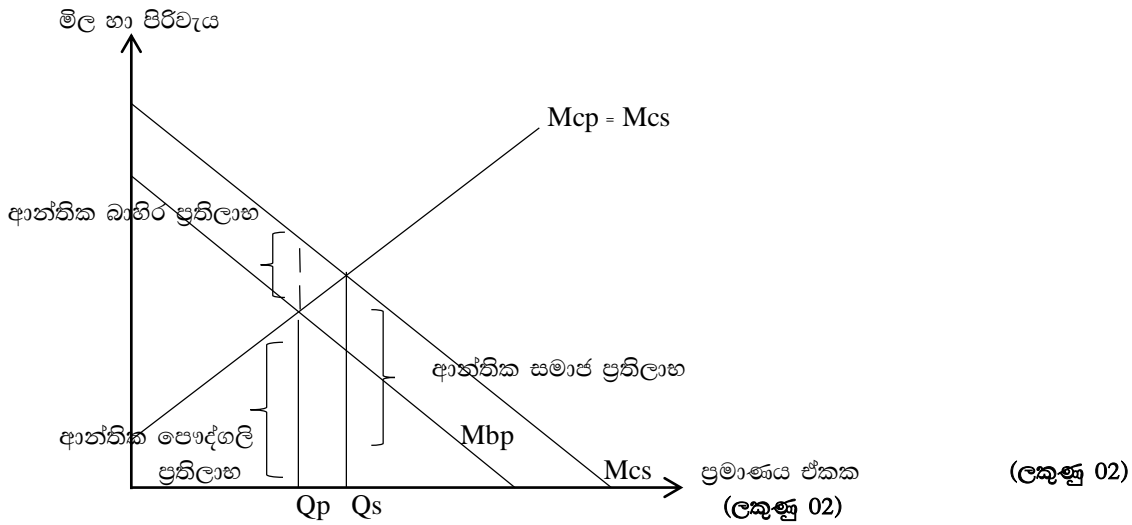
හැකියාව සීමා කෙරෙන සාධක

- වාණිජ බැංකු අධිසංචිත පවත්වා ගැනීම/ අවම සංචිත අනුපාතය ස්ථාවර පවත්වා ගෙන යාමට අනුගත ද යන්න.
- සුරකුම්පත් මිලදී ගැනීමට ප්‍රමාණවත් ගැනුම්කරුවන් නොසිටීම/ විකිණීමට අවශ්‍ය තරම් සුරකුම්පත් නොතිබීම. (ලකුණු 01)

- v. - බැංකු පද්ධතිය වෙතින් බැංකු නොවන මූල්‍ය ආයතන කරා ව්‍යවහාර මුදල් ගලායාම.
- ව්‍යවහාර මුදල් ළඟ තබා ගැනීම සඳහා මහජනතාව දක්වන අභිරුචිය.
 - අධි සංචිත තබා ගැනීමට වාණිජ බැංකු දක්වන කැමැත්ත.
 - බැංකු ණය සඳහා ප්‍රමාණවත් ඉල්ලුමක් ඇති නොවීම. (ලකුණු 04)

08. i. - ඉහළ ආදායම් ලබන්නන්ගෙන් අනුක්‍රමික ස්වරූපයෙන් බදු අය කිරීම.
- උදා : පෞද්ගලික ආදායම් බදු
 - අඩු ආදායම්ලාභීන් සඳහා සහනාධාර සැපයීම.
 - උදා : සමෘද්ධි දීමනා, පෙහොර සහනාධාර
 - ශුභ සාධන භාණ්ඩ සැපයීම.
 - උදා : අධ්‍යාපනය, සෞඛ්‍ය සේවා
 - මිල පාලන ප්‍රතිපත්ති ක්‍රියාත්මක කිරීම.
 - භාණ්ඩ මත බදු පැනවීම අවම කිරීම සහ අත්‍යවශ්‍ය භාණ්ඩ බදු වලින් නිදහස් කිරීම.
 - දිළිඳු ජනතාවට දේපළ පවරා දීමේ ව්‍යාපෘති ක්‍රියාත්මක කිරීම.
 - සුබෝපහෝගී භාණ්ඩ මත බදු පැනවීම. (ඕනෑම කරුණු 04 ක් සඳහා ලකුණු 04)

- ii. පාසල් ළමුන්ට නොමිලේ නිල ඇඳුම් වවුචර ලබා දීම ධන බාහිරතා ඇති කිරීමට හේතු වේ. (ලකුණු 01)

ඉහත දැක්වෙන ප්‍රස්ථාර සටහන අනුව වෙළෙඳපොළ මගින් සපයන පරිභෝජන මට්ටම Q_p වන නමුත් සමාජීය ප්‍රශස්ත පරිභෝජන මට්ටම Q_s වේ. ඒ අනුව වෙළෙඳපොළේ පවතින්නේ සමාජීය ප්‍රශස්ත පරිභෝජන මට්ටමට වඩා අඩු පරිභෝජනයකි. (ලකුණු 01)

iii. අ) වර්තන ගිණුමේ ශේෂය

වර්තන ගිණුමේ ශේෂය ලබාගන්නේ මුළු රාජ්‍ය ආදායම වර්තන වියදම් අඩු කිරීමෙනි.

$$\text{වර්තන ගිණුමේ ශේෂය} = \text{මුළු රාජ්‍ය ආදායම} - \text{පුනරාවර්තන වියදම} \\ \text{(බදු සහ බදු නොවන ආදායම)} \quad \text{(ලකුණු 01)}$$

මේ මගින් නිරූපනය වන්නේ රාජ්‍ය ඉතුරුම් පවතීද නැද්ද යන්නයි. වර්තන ගිණුමේ අතිරික්තයක් පවතී නම් ප්‍රාග්ධන වියදම් සඳහා යෙදවීමට රජය උපයන ආදායම යෙදවිය හැකි බව දැකක්වෙන අතර එය දේශීය ඉතුරුම් වැඩි වීමට ද හේතුවක් වේ. (ලකුණු 01)

ආ) ප්‍රාථමික ශේෂය

අයවැයෙහි ප්‍රාථමික හිඟය ලබා ගන්නේ දීමනා සහිත මුළු රාජ්‍ය ආදායමින් රාජ්‍ය ණය පොළී වියදම ඇතුළත් නොවූ වර්තන වියදම හා ප්‍රාග්ධන වියදම අඩු කිරීමෙනි.

$$\text{ප්‍රාථමික ශේෂය} = \text{දීමනා ඇතුළත් මුළු රාජ්‍ය ආදායම} - \left[\text{ණය පොළී ඇතුළත් නොවූ වර්තන වියදම} + \text{ප්‍රාග්ධන වියදම්} \right]$$

විකල්ප පිළිතුරු :

$$\text{ප්‍රාථමික ශේෂය} = \text{සමස්ථ ශේෂය} - \text{රාජ්‍ය ණය සඳහා පොළී ගෙවීම්} \quad \text{(ලකුණු 01)}$$

ප්‍රාථමික ශේෂය රජය ණය ප්‍රමාණය තීරණය කරන ප්‍රධාන සාධකයකි. ප්‍රාථමික ශේෂය අතිරික්තයක් බිහි වන්නේ නම් එය දළ දේශීය නිෂ්පාදිතයේ ප්‍රතිශතයක් ලෙස රාජ්‍ය ණය අඩු කිරීමෙන් වාසිදායක ලෙස බලපායි. (ලකුණු 01)

ඉ) සමස්ථ ශේෂය

අයවැයෙහි සමස්ථ ශේෂය ලබා ගන්නේ දීමනා සහිත මුළු රාජ්‍ය ආදායමින් මුළු රාජ්‍ය වියදම අඩු කිරීමෙනි.

$$\text{සමස්ථ ශේෂය} = \text{දීමනා ඇතුළත් මුළු රාජ්‍ය ආදායම} - \text{මුළු රාජ්‍ය වියදම} \\ \text{(වර්තන වියදම් + ප්‍රාග්ධන වියදම්)} \quad \text{(ලකුණු 01)}$$

සමස්ථ ශේෂ හිඟයක් ඇති වීම රාජ්‍ය ණය ඇතුළු රාජ්‍ය මූල්‍ය දර්ශකයන්හි අයහපත් ප්‍රවණතා ඇති කිරීමට බාධක සෑදුව ම බලපායි. මෙය ගණනය කිරීමෙන් ආර්ථික අසාධිතාවන් පාලනය කර රාජ්‍ය මූල්‍ය ප්‍රතිපත්තිය සාර්ථකව ක්‍රියාත්මක කිරීමට ක්‍රියා මාර්ග ගත නොහැකි වේ. **(ලකුණු 01)**

iv. ශ්‍රී ලංකාවේ රාජ්‍ය ණය ද.දේ.නි ප්‍රතිශතය 2017 වර්ෂයට සාපේක්‍ෂව අඩු වී ඇතත් තව දුරටත් ඉහළ මට්ටමක පවතී.

- 2018 රාජ්‍ය ණය ද.දේ.නි ප්‍රතිශතයක් ලෙස 82.9%
- 2018 රාජ්‍ය ණය සේවා අනුපාතය ද.දේ.නි ප්‍රතිශතයක් ලෙස 14.5%
- 2018 රාජ්‍ය ණය සේවා අනුපාතය රාජ්‍ය ආදායමේ ප්‍රතිශතයක් ලෙස 108.8%

(මිනැම දත්ත 02 ක් සඳහා ලකුණු 02)

v. අ) පසුගිය වසර දෙක තුළ ශ්‍රී ලංකාවේ අයවැය හිඟය පියවා ගැනීමට යොදාගත් ප්‍රධාන මූල්‍ය

දේශීය මූල්‍ය

- වෙළෙඳපොළ ණය
බැංකු නොවන මූල්‍ය : සේවා අර්ථසාධක අරමුදල
ජාතික ඉතිරිකිරීමේ බැංකුව

- බැංකු මූල්‍ය : මහ බැංකුව
වාණිජ බැංකු

- විදේශ මූල්‍ය : ව්‍යාපෘති ණය
සහනදායී ණය
සහනදායී නොවන ණය

(මිනැම මූල්‍ය 02 කට ලකුණු 02)

ආ) ආර්ථික ප්‍රතිවිපාක

- ණය ලබා ගැනීමට දේශීය මූල්‍ය භාවිතා කිරීමේ දී 'තෙරපුම් ප්‍රතිවිපාක' බිහිවීම
- හැංකු මඟින් ණය ලබා ගැනීමේ දී මහ බැංකුවෙන් ණය ලබා ගන්නා විට පදනම් මුදල් ඉහළ නිසා මුදල් සැපයුම වැඩි වීම උද්ධමනීය බලපෑම් ඇති වීම.
- වාණිජ බැංකු මඟින් ණය ලබා ගැනීමේ දී මුදල් මැවීම හේතුවෙන් මුදල් සැපයුම වැඩි වී උද්ධමනීය බලපෑම් ඇති වීම.
- විදේශ මූල්‍ය මඟින් මූල්‍යමය ණය ලබා ගැනීම නිසා මුදල් සැපයුම වැඩි වීම.
- විදේශ සහනදායී නොවන ණය ලබා ගැනීම දැඩි කොන්දේසි, පිරිවැය අධික වීම හේතු වීම.

(මිනැම කරුණු 02 කට ලකුණු 02)

09. අ) i. භාණ්ඩ දෙකම නිපදවීමේ නිරපේක්‍ෂ වාසිය තිබෙන රට B රටයි. **(ලකුණු 02)**

ii. A රට

$$\text{තිරිඟු ඒකකයක ආවස්ථික පිරිවැය} = \frac{\Delta \text{ රෙදි}}{\Delta \text{ තිරිඟු}} = \frac{6}{18} = \frac{1}{3} = 0.3$$

B රට

$$\text{තිරිඟු ඒකකයක ආවස්ථික පිරිවැය} = \frac{\Delta \text{ රෙදි}}{\Delta \text{ තිරිඟු}} = \frac{20}{20} = 1$$

A රට

$$\text{රෙදි ඒකකයක ආවස්ථික පිරිවැය} = \frac{\Delta \text{ තිරිඟු}}{\Delta \text{ රෙදි}} = \frac{18}{6} = 3$$

B රට

$$\text{රෙදි ඒකකයක ආවස්ථික පිරිවැය} = \frac{\Delta \text{ තිරිඟු}}{\Delta \text{ රෙදි}} = \frac{20}{20} = 1$$

A රටට තිරිඟු නිෂ්පාදනය සම්බන්ධයෙන් අඩු ආවස්ථික පිරිවැය නිසා A රටට තිරිඟු නිපදවීමේ සාපේක්ෂ වාසිය ඇත.

B රටට රෙදි නිෂ්පාදනය සම්බන්ධයෙන් අඩු ආවස්ථික පිරිවැය නිසා B රටට රෙදි නිපදවීමේ සාපේක්ෂ වාසිය ඇත. **(ලකුණු 02)**

iii.

- A රටට රෙදි ඒකකයක් ලබා ගැනීමට හුවමාරු කළ යුතු තිරිඟු ඒකක 02 කි.
- වෙළෙඳාමක් නොමැති නම් රෙදි ඒකකයක් ලබා ගැනීමට කැප කළ යුතු රෙදි ඒකක 03 කි.
- වෙළෙඳාමක් නොමැති නම් B රටට තිරිඟු ඒකකයක් ලබා ගැනීමට කැප කළ යුතු රෙදි ඒකක 01 කි.
- විශේෂීකරණය යටතේ B රටට තිරිඟු ඒකකයක් ලබා ගැනීමට හුවමාරු විය යුත්තේ රෙදි ඒකක 1/2 කි. **(1/2 x 1 = 1/2) (කොටසකට ලකුණු 02 බැගින් ලකුණු 08)**

අ) i.

සඵල ආරක්ෂණ අනුපාතය ඉහළ යන අවස්ථා නම්,

- ආනයන නිමි භාණ්ඩයට තීරු බදු පැනවීම හෝ වැඩි කිරීම
- ආනයන යෙදවුම් වලට තරු බදු ඉවත් කිරීම හෝ අඩු කිරීම
- දේශීය නිපදවන භාණ්ඩයෙහි ආනයන යෙදවුම් ප්‍රතිශතය අඩු වීම

(කරුණු 02 කට ලකුණු 02)

ii.

තරඟකාරිත්ව වාසිය යනු කිසියම් භාණ්ඩයක් පාරිභෝගිකයින් වෙත සැපයීමේ දී සෙසු තරඟකරුවන්ට වඩා වැඩි ගුණාත්මක සේවයක් ලබා දීම තුළින් පාරිභෝගිකයින්ට වැඩි වටිනාකමක් ලබා දීමයි.

(ලකුණු 02)

පිරිවැයේ මූලාශ්‍ර

- ඵලදායීතාවය ඉහළ මට්ටමක පැවතීම
- යෙදවුම් අවම පිරිවැයක් සහිතව ලබා ගැනීමට කේවල් කිරීමේ ශක්තිය යොදා ගැනීම
- ධාරිතා උපයෝජනය ඉහළ මට්ටමක පැවතීම
- නිෂ්පාදන ක්‍රියාවලිය සඳහා තාක්ෂණය සඵල අයුරින් යොදා ගැනීම
- වඩා කාර්යක්ෂම බෙදා හැරීම් ජාලයන්ට ප්‍රවේශය ලබා ගැනීම

ප්‍රභේදනය සඳහා මූලාශ්‍ර

- ගුණාත්මක වශයෙන් ඉතා ඉහළ මට්ටමේ නිෂ්පාදිත බිහි කිරීම
- සන්නම් සඳහා යොමු කිරීම
- නවෝත්පාදන බිහි කිරීම
- බුද්ධිමය දේපල හිමි කර ගැනීම
- ප්‍රචාරණය

(මින්දා එක් උදාහරණයකට ලකුණු 01)

- iii. නිදහස් වෙළෙඳාම තීරණය කෙරෙන තීරුබදු නොවන බාධක නම්,
 - සලාක නියම කිරීම
 - ආනයන අපනයන බලපත්‍ර ක්‍රියාත්මක කිරීම
 - ප්‍රපතනයට මුහුණ දීම
 - විනිමය පාලනය
 - අනයන තහනම් කිරීම
 - පාරිසරික හා සෞඛ්‍යසේන ප්‍රමිතීන් නියම කිරීම
 - වෙළෙඳ ගිවිසුම් ක්‍රියාත්මක කිරීම
 - කලාපීය ආර්ථික සහයෝගීතා ගිවිසුම් ඇති කර ගැනීම
 - ස්වේච්ඡාවෙන් ආනයන සීමා කිරීම
 - කාටල් පිහිටුවීම
 - අපනයන සහනාධාර ලබා දීම

(එක් කරුණකට එක බැගින් ලකුණු 03)

- 10. i. අ) ජංගම ගිණුමේ භාණ්ඩ ගිණුම හර
මූල්‍ය ගිණුම මුදල් තැන්පතු ගිණුම බැර
- ආ) ජංගම ගිණුම ප්‍රාථමික ආදායම් හර
මූල්‍ය ගිණුම මුදල් තැන්පතු ගිණුම බැර
- ඉ) ජංගම ගිණුම ද්විතීක ආදායම් හර
මූල්‍ය ගිණුම මුදල් තැන්පතු ගිණුම බැර
- ඊ) මූල්‍ය ගිණුම මුදල් තැන්පතු ගිණුම හර
මූල්‍ය ගිණුම අනෙකුත් ආයෝජන ගිණුම බැර

(ගිණුම් දෙකම සටහන් කළ යුතුය) (ලකුණු 1x4)

ii.

අ)	භාණ්ඩ අපනයන	=	200	
	භාණ්ඩ ආනයන	=	<u>350</u>	
	වෙළෙඳ ශේෂය	=	<u>- 150</u>	(ලකුණු 01)
ආ)	භාණ්ඩ අපනයන	=	270	
	භාණ්ඩ ආනයන	=	<u>370</u>	
	ශුද්ධ අපනයන	=	<u>- 170</u>	(ලකුණු 01)
ඉ)	භාණ්ඩ හා සේවා ශුද්ධ	=	- 170	
	ප්‍රාථමික ආදායම් ශුද්ධ	=	- 25	
	ද්විතීක ආදායම් ශුද්ධ	=	40	
	ජංගම ගිණුමේ ශේෂය	=	<u>- 155</u>	(ලකුණු 01)
ඊ)	ජංගම ගිණුමේ ශේෂය	=	- 155	
	ප්‍රාග්ධන ශුද්ධ	=	<u>5</u>	
	ජංගම සහ ප්‍රාග්ධන ගිණුමේ ශේෂය	=	<u>- 150</u>	(ලකුණු 01)

- iii. - අපනයන විවිධාංගීකරණය කිරීම
- සාම්ප්‍රධායික අපනයන දිරිමත් කිරීම
- විදේශ රටවල් සමඟ වෙළෙඳ ගිවිසුම් වලට එළඹීම
- ආනයන ආදේශන කර්මාන්ත වැඩි දියුණු කිරීම
- අත්‍යවශ්‍ය ආනයන හැර අවශේෂ ආනයන අධේරණය මත් කිරීමට කටයුතු කිරීම
- දේශීය උද්ධමනය පාලනය කොට අපනයනවල තරඟකාරීත්වය ඉහළ නැංවීම
- විනිමය අනුපාතිකය ඝෂය වීමට ඉඩහැරීම හෝ අවප්‍රමාණය කිරීම

(ලකුණු 1x4)

iv. නාමික විනිමය අනුපාතය :-

එක් මුදල් වර්ගයක මිල තවත් මුදල් වර්ගයකින් ප්‍රකාශ කිරීම නාමික විනිමය අනුපාතිකය වේ. **(ලකුණු 01)**
 නාමික විනිමය අනුපාතිකය දෙයාකාරයකින් ප්‍රකාශ කෙරේ.

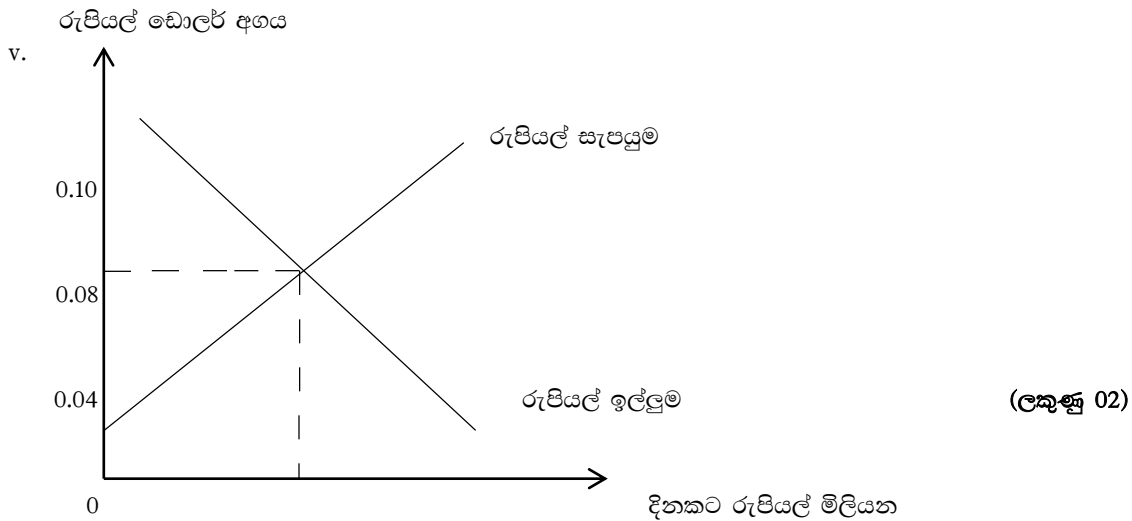
- විදේශ මුදල් ඒකකයක මිල දේශීය මුදල් ඒකක වලින් දැක්වීම (සෘජු කියවීම)
- දේශීය මුදල් ඒකකයක මිල විදේශ මුදල් ඒකක වලින් දැක්වීම (වක්‍ර කියවීම) **(ලකුණු 01)**

සඵල විනිමය අනුපාතය :-

සඵල විනිමය අනුපාතිකය යනු කිසියම් මුදල් ඒකකයක අගය තවත් මුදල් වර්ග රාශියක පලතල සාමාන්‍ය අගයට සාපේක්ෂව ප්‍රකාශ කරීමය. එය ප්‍රකාශ කෙරෙනුයේ දර්ශක වශයෙනි. බරතැබීම සඳහා යොදාගැනෙන මුදල් ඒකක සමන්විත වනුයේ සලකා බලන රටෙහි වෙළෙඳ හවුල්කාරී සහ වෙළෙඳ තරගකාරී රටවල මුදල් ඒකක වලිනි. **(ලකුණු 01)**

සඵල විනිමය අනුපාතිකයේ ස්වරූප දෙකකි.

- නාමික සඵල විනිමය අනුපාතිකය
- මූර්ත සඵල විනිමය අනුපාතිකය **(ලකුණු 01)**

රුපියලේ ඩොලර් අගය තීරණය වන විනිමය වෙළෙඳපොළෙහි හුවමාරුවන්නේ ඩොලර් සහ රුපියලය. මෙහි ඉල්ලුම් වක්‍රය පෙන්නුම කරනුයේ රුපියලට කරන ඉල්ලුමයි. එබැවින් එය නිරූපනය කරනුයේ ශ්‍රී ලංකාවේ අපනයන මිලදී ගන්නන්ගේ සහ ශ්‍රී ලංකාවට ප්‍රාග්ධනය රැගෙන එන්නන්ගේ ඉල්ලුමයි. රුපියලේ ඩොලර් අගය අඩුවෙත්ම රුපියල සාපේක්ෂව ලාභ වන නිසා රුපියලට විදේශ ඉල්ලුම වැඩිවේ. රුපියලේ ඩොලර් අගය ඉහළයත්ම රුපියල සාපේක්ෂව මිල අදික නිසා රුපියල සඳහා ඉල්ලුම අඩුවේ. මේ නිසා රුපියල ඉල්ලුම් වක්‍රය වමේ සිට දකුණට පහළ බසීයි. **(ලකුණු 01)**

විනිමය වෙළෙඳපොළෙහි රුපියල් සැපයුම් වක්‍රය නිරූපණය කරනුයේ ශ්‍රී ලංකාවට ආනයන සඳහා සහ පිටතට ප්‍රාග්ධනය ගෙනයාම සඳහා කරනු ලබන ඉල්ලුමයි. මෙහි දී රුපියල විකුණන ඩොලර් ලබා ගනියි. රුපියලේ ඩොලර් අගය වැඩිවන විට ආනයන සාපේක්ෂව ලාභවන බැවින් ආනයන ඉල්ලුම වැඩිවන අතර ඒ අනුව රුපියල් සැපයුම ඉහළ නගියි. අනෙක් අතට රුපියලේ ඩොලර් අගය පහත බසින විට ආනයන සාපේක්ෂව මිල අධික වන බැවින් ආනයන ඉල්ලුම අධිකවීමත්වේ. රුපියල් සැපයුම අඩුවේ. මේ අනුව රුපියල් සැපයුම් වක්‍රය ඉහළට බැවුම්වන රේඛාවකි. **(ලකුණු 01)**